

Габорець Аліна, ст. магістратури економічного факультету; науковий керівник – к.е.н, доцент Коваль Л. А. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** У статті досліджено теоретичні основи податкового менеджменту. Розкрито сутність корпоративного податкового менеджменту та з'ясовано його роль в системі управління фінансами підприємств. Розглянуто складові та основні напрямки корпоративного податкового менеджменту. Обґрунтовано місце та роль податкового планування у системі податкового менеджменту підприємств. Запропоновано способи удосконалення корпоративного податкового менеджменту.*

***Ключові слова:** податковий менеджмент, мінімізація податків, оптимізація податкової політики, податкове планування.*

***Аннотация.** В статье исследованы теоретические основы налогового менеджмента. Раскрыта сущность корпоративного налогового менеджмента и выяснено его роль в системе управления финансами предприятий. Рассмотрены составляющие и основные направления корпоративного налогового менеджмента. Обоснованы место и роль налогового планирования в системе налогового менеджмента предприятий. Предложены способы усовершенствования корпоративного налогового менеджмента.*

***Ключевые слова:** налоговый менеджмент, минимизация налогов, оптимизация налоговой политики, налоговое планирование.*

***Annotation.** The article investigates the theoretical foundations of tax management. The essence of corporate tax management and its role in the financial management of enterprises is clarified. The components and basic directions of tax management in corporate are considered. The place and role of tax planning in the system of tax management is grounded. The proposals to improve corporate tax management are given.*

***Keywords:** tax management, tax minimization, optimization of tax policy, tax planning.*

Після прийняття нової редакції Податкового кодексу України набуло актуальності питання корпоративного податкового менеджменту. Податковий менеджмент є складовою всієї податкової політики, як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Він являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором

податкової системи, розрахунком податкових платежів та постійним контролем за їх здійсненням. Завданням податкового менеджменту є розроблення податкової політики підприємства залежно від його економічної стратегії та напрямів діяльності, а також визначення такої системи податків, яка б дала йому змогу отримувати найбільші прибутки та оптимізувати податкові платежі до державного бюджету [1, с. 125].

Систему податкового менеджменту, як важливу складову сфери науково-практичного управління національною економікою, досліджували відомі економісти, серед яких слід виділити роботи Ю. Б. Іванова, В. В. Карпова, А. Я. Кізими, А. І. Крисоватого, Т. М. Реви та ін.

Метою нашої статті є дослідження сутності та ролі корпоративного податкового менеджменту в системі управління фінансами підприємств.

Податкові платежі займають вагомую частку у фінансових потоках суб'єктів господарювання. Тому від грамотного, професійного рішення, ухваленого ними з урахуванням податкових наслідків, залежать подальший розвиток бізнесу та можливості його зростання. Недооцінка цієї сторони фінансової діяльності підприємств та допущені помилки в розрахунках при оподаткуванні обертаються значними фінансовими втратами.

Сьогодні вести бізнес, не прорахувавши, скільки принесе прибутків та чи інша операція і скільки потрібно буде при цьому заплатити податків, практично неможливо. Отже, проблему оподаткування, обліку і управління податками за значущістю можна порівняти лише з проблемами, що виникають безпосередньо в процесі виробничої або будь-якої іншої підприємницької діяльності. Ця значимість виражається в конкретних сумах податків, які сплачують державі підприємства. Податкові платежі, охоплюючи всю виробничу і господарську діяльність підприємств, визначають склад ціни, впливають на ефективність виробництва, а також є найважливішим чинником при ухваленні бізнес-рішення [2, с. 200].

Формування та реалізація корпоративного податкового менеджменту є управлінським процесом, оскільки він супроводжує практично кожен функцію бізнесу і обслуговуючих дій. Це пов'язано, по-перше, з тим, що податки суттєво впливають на прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень, по-друге, практично всі господарські операції підлягають податковому обліку. Тому фактично всі підприємницькі рішення приймаються тільки з урахуванням податків, можливостей їх оптимізації, прогнозних змін податкового законодавства. Зрештою, податковий менеджмент і його вдосконалення спрямовані не на мінімізацію сум податків, а на оптимізацію всієї фінансово-господарської діяльності підприємства, при цьому не має значення, чи метою діяльності суб'єкта господарювання є досягнення максимального прибутку, чи ні.

Корпоративний податковий менеджмент – це система управління податковими потоками підприємства шляхом використання науково

обґрунтованих ринкових форм і методів та ухвалення управлінських рішень у сфері податкових доходів і витрат на мікрорівні [2, с. 201].

Податковий менеджмент як частину управлінського процесу підприємства, можна зобразити схемою, що включає такі складові:

- цільову підсистему, що встановлює цілі та задачі податкового менеджменту на основі підвищення якості його основних елементів;
- забезпечуючу підсистему, що призначена здійснити методичне, інформаційне, правове та інше забезпечення процесу податкового менеджменту;
- функціональну підсистему, що регулює функції процесу й порядок його здійснення. У межах цієї підсистеми вирішуються питання запровадження податкового планування, розробляється податкова стратегія, визначаються напрями облікової політики, принципи податкового обліку та контролю;
- управляючу підсистему, що визначає учасників процесу податкового менеджменту та їх обов'язки (рис. 1).

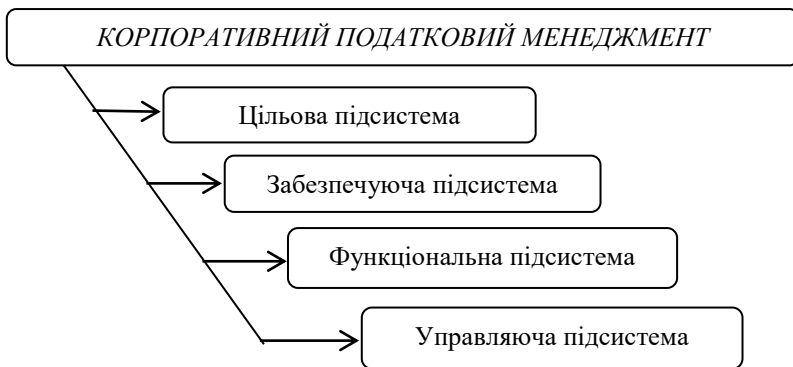

Рис. 1. Процес корпоративного податкового менеджменту

Такий напрям податкового менеджменту як податкове планування за умови його правильної організації дає підприємству можливість дотримуватися податкового законодавства шляхом правильності розрахунку податків, зборів та інших платежів податкового характеру; звести до мінімуму податкові зобов'язання; максимально збільшити прибуток; розробити структуру взаємовигідних угод із постачальниками і замовниками; ефективно керувати грошовими потоками та уникати штрафних санкцій, що позитивно відіб'ється на подальшій фінансовій діяльності підприємства

Податкове планування доцільне завжди, і коли підприємство процвітає, і коли воно балансує на межі рентабельності або, що значно гірше, на межі

банкрутства. За умови грамотного підходу покращення фінансового стану підприємства не буде пов'язане з податковими порушеннями.

Залежно від характеру управлінських рішень у податковому менеджменті виділяють такі основні напрями (рис. 2).

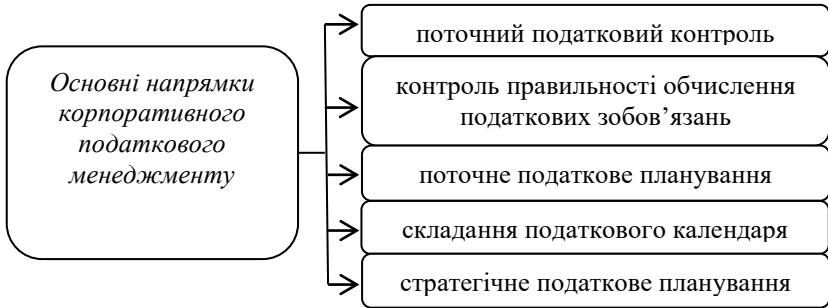

Рис. 2. Основні напрями податкового менеджменту на підприємстві

Найважливішими показниками ефективності податкового менеджменту та його впливу на фінанси підприємств є мінімізація та оптимізація податкових зобов'язань, оскільки, для фінансової діяльності суб'єктів господарювання важливим є кінцевий результат, а саме економія на податках.

Часто поняття «мінімізація» та «оптимізація» ототожнюють. Ці явища є досить близькі, але не рівнозначні. В принципі, мінімізація і оптимізація мають спільну мету – зниження податкового навантаження на платників податків. Проте, якщо мінімізація платежу застосовується до якогось конкретного податку при певній ситуації, то оптимізація носить системний характер і направлена на раціоналізацію податкової політики підприємства в цілому. Тому, запроваджуючи систему податкового менеджменту, підприємство повинне мати на меті не тактику мінімізації податків, а стратегію оптимального управління податковими потоками, оскільки вони можуть вплинути на зростання фінансових ресурсів підприємства після оподаткування.

На сьогоднішній день в Україні необхідність мінімізації податків зумовлена високим податковим тиском на противагу кількості благ, які може надати суспільству держава. Відповідно, платники податків вдаються до різних схем мінімізації податкових зобов'язань, що включають схеми, засновані на прогалинах в законодавстві та схеми, пов'язані з прямим порушенням норм закону. Схема мінімізації податкових платежів підприємств, яка не передбачає порушення вимог Податкового кодексу України зображена на рис. 3 [2, с. 213].

Рис. 3. Схема мінімізації податків у структурі корпоративного податкового менеджменту

Що стосується способів оптимізації податкових платежів, то вони є досить різноманітні. Найбільш поширені серед них:

- метод відстрочення податкового платежу ґрунтується на тій обставині, що термін сплати більшості податків обумовлений моментом виникнення об'єкта оподаткування та календарним періодом (місяцем, кварталом, роком);
- метод прямого скорочення об'єкта оподаткування має на меті позбавитися від певних операцій, що підлягають оподаткуванню і при цьому не здійснити негативного впливу на господарську діяльність підприємства;
- метод застосування законодавчо встановлених пільг і преференцій для різних галузей економіки та груп платників податків став можливим завдяки встановленню особливих режимів оподаткування для окремих видів діяльності, що найбільше потребують державної підтримки;
- податкове бюджетування є підсумковою частиною корпоративного податкового планування, регулювання та контролю, а також комбінованим способом оптимізації податкових потоків суб'єктів господарювання.

Податкове бюджетування базується на виборі оптимальних рішень у сфері податкових доходів і витрат з метою отримання максимального податкового прибутку з подальшим ухваленням рішень щодо його ефективного вкладення (використання) [2, с. 217].

Під час здійснення фінансової діяльності податки виступають потужним економічним важелем і впливають на процес прийняття управлінських рішень підприємством, нерідко змінюючи тактику ведення бізнесу. Тому на підприємствах повинні бути фахівці, на яких би покладалися функції із забезпечення фінансової діяльності саме з податкової точки зору. Зазвичай такі обов'язки виконують бухгалтери підприємств, що знижує якість роботи податкового сектору фінансів підприємства. Ведення оптимальної податкової політики вимагає від фахівців (податкових менеджерів) певних знань і навичок, а саме:

- досконалого вивчення податкового законодавства для своєчасного і правильного нарахування та слати податкових платежів;
- пошуку шляхів оптимізації сплати податкових зобов'язань;
- вміння платити мінімально, застосовуючи законні методи зменшення податкового тиску.

Таким чином, узагальнюючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що корпоративний податковий менеджмент, будучи органічною частиною фінансів підприємств, забезпечує формування і підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом суб'єктів господарювання та регулювання його взаємовідносин із державою в процесі перерозподілу доходів і наповнення держбюджету. При цьому ефективність податкового менеджменту значно підвищується за умови правильної і цілеспрямованої організації діяльності підприємства, що передбачає розроблення плану, цілей і завдань податкового планування, а також розроблення і реалізацію схем мінімізації та оптимізації податкових платежів суб'єктів господарювання.

1. Гринчук Ю. С. Податковий менеджмент в системі управління підприємством / Ю. С. Гринчук, В. Ю. Гринчук // Фінанси та оподаткування. – 2011. – № 3. – С.125–127. 2. Бечко П. К. Податковий менеджмент: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. К. Бечко, Н. В. Лиса. – К. : Центр учбової літера тури, 2009. – 288 с.